

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

SEÇİM GÖZLEM RAPORU

CUMHURBAŞKANLIĞI VE
28. DÖNEM MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ
14-28 MAYIS 2023

HAZİRAN 2023

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	2
GİRİŞ	3
CUMHURBAŞKANLIĞI VE 28. DÖNEM MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ ÖNCESİNDE YAŞANAN İHLALLER VE İHLAL İDDİALARI	5
14 MAYIS 2023 SEÇİM GÜNÜ YAŞANAN İHLALLER VE İHLAL İDDİALARI	9
14 MAYIS SEÇİM GÜNÜ SAHADA BULUNAN GÖZLEMCİLERİN AKTARDIĞI DİĞER İHLALLER	11
14 MAYIS GÜNÜ OY DÖKÜM VE SAYIMI SIRASINDA YAŞANAN İHLALLER VE İHLAL İDDİALARI	13
28 MAYIS TARİHİNDE YAPILAN CUMHURBAŞKANLIĞI 2. TUR SEÇİMİ GÖZLEMLERİ	15

GİRİŞ

Elinizdeki rapor 14 Mayıs 2023 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı ve 28. Dönem Milletvekili Seçimi ile 28 Mayıs 2023 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı 2. Tur Seçimi sırasında ve sonrasında İnsan Hakları Derneği (İHD) tarafından yapılan gözlem ve değerlendirmeleri içermektedir.

İHD olarak seçme ve seçilme hakkına ilişkin durumu gerek müstakil çalışmalarımızla gerekse de Eşit Haklar İçin İzleme Derneği (ESHİD) ile oluşturduğumuz “Bağımsız Seçim İzleme Platformu” ve bileşeni olduğumuz “Seçim Güvenliği Platformu” aracılığıyla yakından izliyoruz. Uzun yıllardır yürüttüğümüz bu kapsamdaki çalışmalarımızın seçimlerin adil bir şekilde yapılmasına, insan haklarının korunmasına ve geliştirilmesine sunacağı katkının farkındayız.

Seçimlerin adil ve güvenli bir biçimde yapılması için yurttaşların, adayların ve siyasi partilerin özgür bir biçimde propaganda yapmasına imkân sunulmalıdır. Ne var ki, Türkiye’de ifade özgürlüğüne yönelik kısıtlayıcı yasal düzenlemeler ve yasal düzenlemelerin ötesinde çok sert uygulamalar bulunuyor. Bu kısıtlayıcı yasal düzenlemelerin son örneği ise kamuoyunda “dezenformasyon yasası” olarak bilinen ve 18 Ekim 2022’de yürürlüğe giren “Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”dur¹. İfade özgürlüğü ve genel duruma ilişkin çok sayıda raporu ve açıklaması bulunan İHD, yayınladığı bu raporlarla ilgili kurumları ve kamuoyunu bilgilendirmektedir. Bu konuda son olarak 12 Aralık 2022 tarihinde “Cumhurbaşkanlığı Seçimi ile Milletvekilliği Genel Seçimi Öncesi Türkiye’nin Durumu Raporu” başlıklı bir rapor yayınlamış ve konuya ilişkin kapsamlı bir analizimizi paylaşmıştık².

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın 10 Mart 2023 tarihinde seçim kararını imzalamasının ve Türkiye’de seçimleri yapmak ve güvenliğini sağlamak ile mükellef olan Yüksek Seçim Kurulu’nun 18 Mart’ta Cumhurbaşkanlığı ve 28. Dönem Milletvekilleri seçimi ile ilgili takvimini yayınlamasından sonra İHD olarak seçim sürecindeki raporlama izleme çalışmalarımızı yoğunlaştırdık. Bu konuda hem genel merkezimiz hem de şubelerimiz aracılığıyla yoğun bir çalışma başlattık. Sadece son Cumhurbaşkanlığı ve 28. Dönem Milletvekilliği seçiminde İHD’nin 27 şube ve 7 temsilciliğimizde faaliyet yürüten 450 üye ve yöneticisiyle “Bağımsız Seçim İzleme” çalışması yürüttük.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) da “Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosu Seçim İzleme Heyeti” aracılığıyla Cumhurbaşkanlığı ve 28. Dönem Milletvekilliği Seçimini uzun süreli ve kısa süreli uzmanları aracılığıyla izlemiştir. Bu çerçevede, AGİT

¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/10/20221018-1.htm>

² <https://www.ihd.org.tr/yeni-rapor-cumhurbaskanligi-secimi-ile-milletvekilligi-genel-secimi-oncesi-turkiyenin-durumu-raporu/>

heyeti 22 Mart – 25 Nisan dönemini kapsayan ara raporunu³ 28 Nisan 2023 tarihinde, ilk bulgular raporunu⁴ ise 15 Mayıs 2023 tarihinde kamuoyuyla paylaşmıştır.

Biz de İHD olarak hem seçim öncesinde hem de seçim günleri ve sonrasında yaşanan hak ihlalleri ile ilgili bir rapor hazırladık. Üye ve yöneticilerimiz tarafından verilen ihlal iddialarının yanı sıra basın yoluyla elde edilmiş ihlaller de mevcut rapora eklenmiştir. Aşağıda yaşanan hak ihlallerine ilişkin detaylı bir döküm bulacaksınız. Bu hak ihlalleri seçim öncesi, seçim sırası ve oy sayımı sürecinde yaşanan hak ihlalleri olarak üç grup altında listelenmiştir

---

³ https://www.osce.org/files/f/documents/9/b/542529_0.pdf

⁴ https://www.osce.org/files/f/documents/b/d/543639_0.pdf

CUMHURBAŞKANLIĞI VE 28. DÖNEM MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ ÖNCESİNDE YAŞANAN İHLALLER VE İHLAL İDDİALARI

- 2018 yılında ve 2022 yılında 298 sayılı “**Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun**”da yapılan değişikliklerle tüm seçim süreçleri iktidar partisinin lehinde olacak şekilde değiştirildi. Özellikle 2022 yılında yapılan değişikliklerin 07.04.2022 tarihinde kanunlaşarak yürürlüğe girmesinden hemen sonra Türkiye tarihinde görülmemiş sayıda adli yargı hâkimi ataması gerçekleştirilmiştir.
- Kamuoyunda dezenformasyon kanunu olarak bilinen 7418 sayılı “**Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**” 13.10.2022 tarihinde TBMM’de kabul edilmiştir. Sosyal medya üzerindeki denetim daha da arttırılmış, bant daraltma yoluyla sosyal medya erişimi engelleme yetkisi genişletilmiş ve sosyal ağ sağlayıcıları ile ilgili yeni kısıtlayıcı tedbirler getirilmiştir.
- Bu değişiklikle 5237 sayılı TCK 217. Maddesine 217/A maddesi eklenerek “halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma” suçu düzenlenmiş ve 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.
- Cumhurbaşkanlığı ve 28. dönem milletvekili seçim sürecinin başlamasıyla birlikte öncelikle 2022 yılında seçim kanununda yapılan düzenlemenin mi uygulanacağı yoksa önceki yasanın mı uygulanacağı tartışması yaşandı. Muhalif partiler ve bazı hukukçular seçim kararının 10 Mart tarihinde alınması nedeniyle yeni yasa 6 Nisan’da yürürlüğe gireceği ve yasanın yürürlüğe girmesinden önce seçim süreci başladığı için eski yasanın geçerli olduğunu savunurken, AKP ve bazı hukukçular ise seçimin 14 Mayıs 2023 tarihinde yapılacak olması nedeniyle yeni yasa ile seçime gidileceğini ifade ettiler. Yeni yasa ile seçime gidilmesi durumunda özellikle il ve ilçe seçim kurulu başkanının en kıdemli hâkim yerine kura ile belirlenmesi nedeniyle siyasal iktidarın atadığı ve siyasal iktidara yakın hakimlerin bu kurullara seçileceği endişesi oluştu. Nihayet YSK yeni seçim kanunu ile seçime gidileceği kararını aldı. İl ve ilçe seçim kurullarının oluşturulması yeni yasaya göre yapıldı.
- İkinci önemli tartışma Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın aday olup olmayacağı konusuydu. Muhalif partiler ve kişiler Tayyip Erdoğan’ın iki kez cumhurbaşkanı seçildiğini ve anayasaya göre üçüncü kez aday olamayacağını ifade ederken, AKP, MHP ve iktidar yanlıları Erdoğan’ın 2018’de yürürlüğe giren anayasa değişikliğine göre seçildiğini ve bir daha aday olabileceğini ifade ettiler. Yapılan

itirazlara rağmen YSK Erdoğan'ın adaylığını kabul etti.

- Seçim dönemine girilirken HDP'ye yönelik kapatma davasının devam etmesi ve kapatılma ihtimali nedeniyle HDP seçim sürecinde kapatılabileceği endişesiyle Yeşil Sol Parti listelerinde seçime girmek zorunda kaldı. Ayrıca HDP'ye verilen hazine yardımı önce bloke edildi, sonra bloke kaldırıldı.
- Özellikle HDP, Yeşil Sol Parti ve diğer sol, sosyalist parti üyelerine, avukatlara, müşahitlerine yönelik olmak üzere muhaliflere yönelik sürekli gözaltı, tutuklama vb. yöntemlerle bu partilerin seçim çalışmaları engellendi ve kriminalize edilmeye çalışıldı. Bu konuda İnsan Hakları Derneği olarak 13 Nisan'da "Özgür ve Demokratik Koşullarda Seçim için Çağrımızdır" ve 26 Nisan'da İHD ve TİHV olarak ortak yaptığımız "Operasyonlar 'Demokratik' Seçim Ortamına ve Seçim 'Güvenliğine' Yönelik Kabul Edilemez Bir Müdahaledir!" başlıklı açıklamalarla yaşanan şiddet olayları ve gözaltılar nedeniyle duyduğumuz endişeleri kamuoyu ile paylaştık.
- Diyarbakır merkezli bir soruşturma kapsamında 21 ilde yapılan operasyonlarla aralarında insan hakları savunucuları, avukatlar, gazeteciler, siyasi parti yönetici ve üyelerinin de olduğu en az 128 kişi gözaltına alınmıştır.
- HDP seçime katılmadığı için listelerinde seçime girdiği Yeşil Sol Parti sandık kurullarında üye bulunduramadı.
- Yasaya göre %3 oy alan partilerin hazineden yardım alması ve seçim döneminde de iki katı bir tutar alması nedeniyle seçime giren birçok parti ile hazineden yardım alan partilerin seçim harcamaları arasında büyük bir uçurum oluştu. (HDP de seçime girmediği için bu yardımı seçimde kullanamadı). Dolayısıyla seçimin finansmanı konusunda büyük bir adaletsizlik ortaya çıktı.
- Seçime giren cumhurbaşkanının ve milletvekili adayları bakanların seçim döneminde istifa etmemesi bakanlıkların olanaklarını kendi partilerinin lehine kullanmasına neden oldu. Böylece devletin olanakları AKP'nin seçim çalışmaları için kullanıldı.
- Bu konuda İnsan Hakları Derneği olarak Yüksek Seçim Kuruluna yapmış olduğumuz 11.04.2023 tarihli Cumhurbaşkanlığı yardımcıları ve görevdeki bakanların milletvekili adayları olmaları nedeniyle mevcut bakanlık görevlerinden istifa etmeliler şeklindeki başvurumuza YSK 2023/617 sayılı kararıyla bakanların ve cumhurbaşkanı yardımcılarının görevlerinden istifa etmeden milletvekili adayları olmalarının önünde yasal bir engelin olmadığını belirterek başvurumuzu reddetmiştir. Bu konuda "Milletvekili Adayları Bakanlar İstifa Etmelidir" başlıklı bir basın açıklaması ile konuya

ilişkin görüşlerimizi kamuoyu ile paylaştık.

- Devlete ait TRT Kurumu seçim döneminde de siyasal iktidarın propaganda aracı haline geldi. TRT’de siyasi iktidarın temsilcilerinin propagandalarına sürekli yer verilirken, muhaliflere neredeyse hiç yer verilmedi. RTÜK üyeleri Taşcı ve Keser’in belirlemelerine göre, 1 Nisan ile 1 Mayıs tarihleri arasında Cumhurbaşkanı Adayı Recep Tayyip Erdoğan TRT Haber kanalında 32 saat 42 dakika 47 saniye süreyle canlı yayında yer aldı. Cumhur İttifakı ortağı MHP’nin Genel Başkanı Devlet Bahçeli’ye bu süreçte 25 saat 27 dakika 40 saniye yer verilirken ittifak üyesi partilerden BBP 33 dakika 43 saniye, DSP 13 dakika 11 saniye, Yeniden Refah Partisi 7 dakika, HÜDA PAR ise 6 dakika 45 saniye TRT ekranlarında yer aldı. Buna göre Cumhur İttifakı TRT Haber’de toplamda 59 saat 11 dakika 6 saniye canlı yayında kaldı.
- AKP ve Cumhurbaşkanı Erdoğan onlarca özel televizyon kanalında sınırsız propaganda yaparken, muhalifler sınırlı birkaç televizyon kanalında yer bulabildi.
- Deprem bölgesinden başka illere göç edenlerin bir kısmı gittikleri illerde seçmen olarak kayıt yaptırırken bir kısmı da kendi illerinde oy kullanmak istediği için kayıt yaptırmadı. Fakat kendi illerinde oy kullanmak isteyenlerin illerine nasıl ulaşacağı planlanmadı.
- Üniversitelerin hibrit eğitime geçmesi nedeniyle öğrencilerin bir kısmı eğitim gördüğü şehirde bir kısmı ise ikamet ettiği şehirde kaldı. Bu durumda yüzbinlerce öğrenci nerede oy kullanacağı konusunda kararsız kaldı (Sadece CHP’nin 160 bin öğrenciyi seçim günü oy kullanacağı yere taşıdığı dikkate alındığında, öğrencilerin ne kadarının sandıklara erişim sağlayamadığı bilinmemektedir. 8 milyona yakın seçmenin oy kullanmadığı düşünüldüğünde bu durum daha da önemsenmelidir).
- Mayıs ayında oturduğu yerlerden ayrılıp tarım işçisi olarak başka bölgelere gitmek zorunda kalan insanların oy kullanmaya gidemediği anlaşılmaktadır.
- Yoksullaşmayla birlikte evsiz olan ve bir ikametgâhı olmayan ne kadar insanın seçmen olamadığı ve sandığa ulaşamadığı önemli bir sorundur.
- Yurt dışında oy kullanma yerlerinin sınırlı olması seçmenlerin yeterince sandığa gitmelerini engellemiştir (Yurt içinde seçime katılım %88 iken yurt dışında % 53 olması bu durumun bir sonucudur).
- Valiler, kaymakamlar, rektörler yerel idari makamlar iktidar lehine propaganda çalışmalarına katılmışlardır. Çok partili siyasal yaşama geçişten bugüne ilk kez valiler

siyasi iktidarın seçim mitinginde konuşma yapmış, bir üniversitenin rektörü de AKP’li bir milletvekili adayının seçim çalışmalarına katılmıştır (Çok sayıda medyaya yansıyan vaka vardır)⁵.

- Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da çok sayıda vali ve kaymakam muhtarları toplayarak AKP’ye oy vermelerini, özellikle Yeşil Sol Partiye oy vermemelerini istemiştir (Medyaya yansıyan bazı vakalar ekte verilmiştir)⁶.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı seçim döneminde yardım yapılan hane sayısını birkaç katına çıkarmıştır. Devletin olanakları AKP’nin seçim çalışmaları için seferber edildi. AKP’nin 2022 yılı Ağustos ayında başlattığı "Ulusal Hane Ziyaretleri Programı" ve "Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Nakdi Yardım Programı” kapsamında 2022 yılının son beş ayında 3,3 milyon hane ziyareti yapıldığına göre çalışmaların aynı tempoyla sürdürüldüğünü varsayarsak 2023’ün ilk 5 ayında da yaklaşık 3,3 milyon hane ziyaret edilmiştir. Bu toplamda seçim öncesi ziyaret edilen 6,6 milyon hane demek. Türkiye’de ortalama hane büyüklüğü 3,17. Ancak yoksul hanelerin daha kalabalık olduğunu biliyoruz.

---

⁵ <https://www.odatv4.com/guncel/o-vali-akp-toplantisinde-282294> ;
<https://twitter.com/Haber/status/1653434491766030343> ; <https://www.sozcu.com.tr/2023/gundem/son-dakika-valiligin-erdogan-propagandasina-tepki-yagdi-az-kaldi-7557343/>

⁶ <http://mezopotamyaaajansi35.com/tum-haberler/content/view/207157>
<https://www.evrensel.net/haber/490362/mardinde-kayyum-ve-kaymakamlar-muhtarlarla-gorusuyor-oy-dagilimi-degismeli>
<http://mezopotamyaaajansi35.com/tum-haberler/content/view/207745>
<http://mezopotamyaaajansi35.com/tum-haberler/content/view/207191>

14 MAYIS 2023 SEÇİM GÜNÜ YAŞANAN İHLALLER VE İHLAL İDDİALARI

Adıyaman Kahta'ya bağlı Eskitaş köyünde AKP Adıyaman İl Başkanı'nın kardeşlerinin jandarma görevlilerinin eşliğinde köyde açık oy kullandığı açıklandı.

Ankara, Çankaya İlçesi Gülen Muharrem Pakoğlu Ortaokulu'nda Yeşil Sol Parti adına 1174 nolu sandıkta YSK'dan alınan sandık kurulu üyesi belgesi olduğu halde sandık kurulu başkanına verilen listede isminin yer almadığı gerekçesiyle sandık kurulunda görev alamadı.

Ankara'da yurtdışı oylarının sayılacağı Ankara Ticaret Odası Kongre Salonuna İHD Genel Sekreteri Hüseyin Küçükbalaban, MYK üyeleri Osman İşçi, Adnan Vural ve İHD üyesi İsmail Boyraz Bağımsız Seçim İzlemesi yapmak üzere saat 19.30 sıralarında sayım merkezine gitmiştir. İlçe Seçim Kurulu yetkilisi ve Güvenlik Amirine yapacakları gözlem ve çalışma hakkında bilgi vermiştir. Görevli güvenlik amiri İlçe Seçim Hakimine bilgi vereceklerini bildirerek beklemlerini istemiştir fakat 1 saatten fazla bekletilmelerinin ardından "gözlem yapamayacakları yanıtını" almışlardır.

Diyarbakır'da 200'e yakın kişi, bilgisi dışında sandık kurulu üyesi yapılmalarından kaynaklı oy kullanamadı. Seçmenlere, sandık başında oy kullanamayacakları bildirildi. Seçmenler, sandık kurulu üyesi olan kişiler için gerekli 142 kodlu belgeleri olmamalarından kaynaklı oy kullanamadı.

Gaziantep'te iddialara göre 1000 civarındaki seçmenin bilgileri dışında Vatan Partisi adına müşahit olarak yazıldıkları ve kayıtlı olduklarını düşündükleri sandık listelerinde isimlerinin olmadığını öğrendikleri, müşahit olarak yazdıkları sandıkların ise hem kendilerine çok uzak olduğu hem de 142 belgesini almadan oy kullanamayacaklarının kendilerine söylendiği, bu şekilde çok sayıda kişinin 142 belgesi temin edemediği için oy kullanamadığı bilgisi öğrenilmiştir.

Giresun'da Erdoğan pusulalarına önceden mühür vurulduğu iddia ediliyor.

İstanbul'un Fatih ilçesinde oy verme işlemi süren Neslişah İmam Hatip Ortaokulu'nda AK Partili müşahitlerin Türkiye İşçi Partisi (TİP) üyesini darp ettiği bildirildi.

Mardin Kızıltepe ilçesine bağlı kırsal Eşme Mahallesi'nde oy kullanma işlemi sırasında AKP adayı Faruk Kılıç'ın yakınları toplu oy kullanmak istedi. Duruma karşı çıkan Yeşil Sol

Parti'nin müşahitleri, yaşananları telefonla kayıt altına almak istedi. Bu sırada Kılıç'ın yakınlarından oluşan onlarca kişilik grup, Yeşil Sol Partili müşahitlere saldırdı. Saldırı esnasında Havas Güngör ve Kemal Erbey yaralandı. İki yurttaş Kızıltepe İlçe Devlet Hastanesi'ne kaldırılarak tedavi altına alındı.

Mersin İHD tarafından İl Seçim Kurulu'na bildirilen 33 kişilik bağımsız seçim gözlemcisi, Seçim Kurulu tarafından "yasada gözlemci olarak sivil toplum örgütlerine yer verilmediği" belirtilerek kabul edilmemiştir.

Şanlıurfa Harran Alacalı Köyünde, erkeklerin kadınların yerine oy kullandığı bildirildi.

Şanlıurfa'nın Siverek ilçesi HDP YSK temsilcisi Mehmet Rüştü Tiryaki'nin açıklamalarına göre Çinhisar Mahallesi'nde, Çinhisar İlkokulu'nda açık oy kullanıldığı bildirildi.

Şırnak Uludere'de İHD üyesi ve bağımsız seçim gözlemcisi Fevzi Kara'nın, Korucubaşı Hazım Babat ve yandaşları tarafından saldırıya uğradığı ve hafif yaralandığı bildirildi. 19.05.2023 tarihinde darp edilen Fevzi Kara kendisini darp edenlere "hakaret" ettiği gerekçesiyle ifadeye çağırılmıştır.

Şırnak/Silopi'de, İHD Şırnak şube başkanı Esin Yılmaz, Yenişehir mahallesinde gözlem yapmak için gittikleri okulda engellendiklerini ve kimliklerinin alındığını,GBT'ye bakacaklarını söylediklerini,GBT yapıлып kimliklerinin geri verildiğini ifade etti.

Şanlıurfa (Akçakale) ilçesine bağlı kırsal Gündaş mahallesinde toplu oy kullanmak isteyen 40-50 kişilik grup, CHP sandık kurulu üyesinin üzerine kaynar su döktü. İddiaya göre, sabah saatlerinde Gündaş Mahallesi'ne bağlı Kardeşler Mezrasında kurulan sandığa oy kullanmak için gelen 40-50 kişilik bir grup, blok oy kullanmak istedi. Blok oy kullanılmasına karşı çıkan CHP sandık kurulu üyesi, gelen kitle tarafından hem fiziki hem de sözlü saldırıya uğradı.

Şırnak, Cizre ve Silopi'de oy sayımı sonrası provokasyon ve halka saldırı.

Seçimlerde oy kullanma süresinin bitmesi ve oy sayımının başlamasından kısa bir süre sonra Şırnak merkez, Cizre ve Silopi'de güvenlik güçlerinin şehrin her yerine rastgele gaz bombası attığı görüntüleri medyaya yansıdı. Ayrıca Cizre'de sayımların yapıldığı okullara da gaz atıldığı ve yoğun gaz atılması nedeniyle oy sayımında görev alanların gece saat 22:30'a kadar

okullardan çıkamadıkları gözlemciler tarafından ifade edildi⁷.

Yine **Şırnak'ın Cizre ilçesinde** oy sayımı devam ederken yüzleri maskeli kişilerin uzun süre ağır silahlarla rastgele havaya ateş açtıkları medyaya yansdı. Görgü tanıkları ve gözlemciler ateş edenlerin güvenlik güçleri olduğunu iddia etti. Şırnak Valiliği ise olayla ilgili soruşturma açıldığını duyurdu.

14 Mayıs Seçim Günü Sahada Bulunan Gözlemcilerin Aktardığı Diğer İhlaller

- Seçmen iradesinin yeterince sandığa yansımalarını engellemek için seçmenlere baskılar yapıldığı,
- Bazı sandık kurulu üyeleri ve müşahitlerin AKP ve MHP'nin oy aldığı köylere sokulmadığı,
- Başta korucuların bulunduğu köyler olmak üzere toplu oylar kullanıldığı,
- Bazı köylerde kadınlar yerine erkeklerin oy kullandığı,
- Oy kullanma sırasında bazı sandık başkanlarında güvenlik güçlerinin beklediği,
- Sandık başkanlarının güvenlik güçlerinin 142 görev belgesini almadığı ve dolayısıyla güvenlik güçlerinin 142 görev belgesiyle çok sayıda oy kullandığı,
- Antep'te 2000'den fazla ve Diyarbakır'da ise 2022'den fazla seçmen Vatan Partisi tarafından haberi olmadan sandık kurulu üyesi olarak yazdırıldığı, bu seçmenler haberleri olmadığı için oy kullanmaya gittiklerinde 142 belgeleri olmadığı için oy kullanamadıkları tespit edildi. Bazılar YSK'dan gün içerisinde gidip 142 görev belgelerini almalarına rağmen çok uzak yerlere-köylere sandık kurulu üyesi olarak görevlendirildikleri için oy kullanamadıklarını belirttiler⁸.
- Gaziantep ve Diyarbakır'da Vatan Partisi'nin seçmenlerin haberi olmadan sandık kurulu üyesi yapması nedeniyle binlerce sandık kurulunda onların yerine kimlerin

⁷ https://twitter.com/CHPMuratBakan/status/1657834726684516353?t=rssaNN6d_CI_yqLkLywMMA&s=08

⁸ <https://www.sozcu.com.tr/2023/gundem/son-dakika-binlerce-secmene-sahte-sandik-gorevlisi-oyunu-7683899/>

<https://www.evrensel.net/haber/490005/antepte-bazi-secmenler-bilgileri-disinda-koylerde-vatan-partisinin-sandik-gorevlisi-olarak-yazdirildi>

<https://t24.com.tr/haber/diyarbakir-da-200-e-yakin-secmen-bilgisi-disinda-sandik-kurulu-uyesi-yapildigi-icin-oy-kullanamadi,1109726>

sandık kurulu üyesi yapıldığı bilinmemektedir. Bu durum özellikle sandık kurullarının bir planla belirlendiğini göstermektedir. Sandık sayım sonuçlarındaki ıslak imzalı tutanakta yer alan oylarla YSK listesine geçenlerin farklı olduğu dikkate alındığında bunun baştan itibaren planlandığını göstermektedir.

14 MAYIS GÜNÜ OY DÖKÜM VE SAYIMI SIRASINDA YAŞANAN İHLALLER ve İHLAL İDDİALARI

Ülke çapından birçok sandık tutanağında yer alan bilgilerin YSK kayıtlarına yanlış girildiği tespit edildi.

Bu konuyla ilgili siyasi partilerin açıklamaları aşağıda verilmiştir:

- Halkların Demokratik Partisi (HDP) Seçim Takip Koordinasyon Merkezi Sözcüsü ve Yüksek Seçim Kurulu (YSK) Temsilcisi Mehmet Rüştü Tiryaki, "Ülke çapında 1000'in üzerinde siyasi partilerle paylaşılan sandık sonuç tutanağının bilgilerinin yanlış girildiğini öğrendik. Bunların rakamları çok yüksek değil. İçinde 230 oyumuzun olduğu sandıklar da var 2 oy olan da var. Bunların hepsine itiraz ettik. Bu itirazlarımızın neredeyse tamamı karara bağlandı ve bu verilerin tamamı karara bağlandı ve bu verilerin tamamı düzeltildi⁹.
- Türkiye İşçi Partisi (TİP) Genel Başkan Yardımcısı Doğan Ergün, "Dünyanın her yerinde adil, demokratik seçimlerin yapılabildiği her yerde yüzde 95 civarında oy kullanmak, bir anormallik, anomali göstergesidir. Türkiye'de 14 Mayıs seçimlerinde yüzde 95 ve üzeri oy kullanılan sandık sayısı 20 bine yakın ve burada seçmen sayısı 4 milyon 200 bin civarında. Yani 4 milyon 200 bin oyun kullanıldığı yaklaşık 20 bin sandık şaibeli" dedi¹⁰.
- CHP Seçim İşlerinden Sorumlu Genel Başkanı Muharrem Erkek, partinin genel merkezinde seçim sonuçları ve YSK'nin verileri hakkında açıklama yaptı. Açıklama şu şekildedir: "Cumhurbaşkanlığında 2 bin 269 sandıkta farklılık tespit ettik. Tüm adayların lehine olabilir. Bizim adayımız Sayın Kılıçdaroğlu aleyhine olanları da tespit ediyoruz. Bunların hepsinin itirazları pazartesi 17.00 itibarıyla yapıldı. Milletvekilliği için toplam 4 bin 825 sandıkta CHP ve İYİ Parti aleyhine farklılık tespit ettik. Bunların bazıları 300 oydur, bazıları 1 oydur. Bunların itirazları dün 15.00 itibarıyla bitti."

⁹ <https://www.evrensel.net/haber/490127/hdpli-tiryakiden-tutanak-aciklamasi-henuz-milletvekili-dagilimina-etki-edecek-bir-sonuca-ulasabilmis-degiliz>

¹⁰ <https://www.sozcu.com.tr/2023/gundem/tip-yaklasik-20-bin-sandik-saibeli-7687298/>

- CHP Genel Başkan Yardımcısı Muharrem Erkek şu açıklamayı yapmıştır: Şu bilgiyi de vereyim ilçe seçim kurullarında birleştirme tutanakları yapılırken bazı maddi hatalar da ilçe seçim kurulları tarafından itiraz olmadan da düzeltiliyor."¹¹
- İHD ve Eşit Haklar İçin İzleme Derneği'nin seçimleri izlemek üzere görevlendirdiği bağımsız seçim gözlemcilerinin birçok yerde seçimleri izlemesine izin verilmedi ve engellendi.

Sonuç olarak, Cumhurbaşkanlığı ve 28. Dönem milletvekilleri seçim sürecinde yaşanan ihlaller ışığında seçimlere ilişkin bir dizi önemli ihlalin yaşandığını tespit etmiş bulunuyoruz. Seçimlerin güvenli ve demokratik bir ortamda gerçekleşmesinden kaynaklı bazı seçmenlerin özgür iradesini yansıtmaya imkânı bulmadığını ifade etmek gerekmektedir. Cumhurbaşkanlığı seçimi ikinci tura kaldığından 28 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleştirilecek oylamayı da izleyerek ihlalleri ve ihlal iddiaları raporlayarak, kamuoyu ile paylaşacağız.

---

¹¹ <https://www.dunya.com/gundem/chpli-muharrem-erkek-cumhurbaskanliginda-2-bin-269-sandikta-farklilik-tespit-ettik-haberi-693982>

28 MAYIS TARİHİNDE YAPILAN CUMHURBAŞKANLIĞI 2. TUR SEÇİMİ GÖZLEMLERİ

Adıyaman-Sincik: Hasanlı Köyü ve Sincik merkezde toplu oy kullanıldığı ihbarı alındı. CHP'li avukatlar müdahale etti.

Ankara-Çankaya: Kocatepe Mimar Kemal Anadolu Lisesi'nde geçersiz kimlikle oy kullanmaya çalışan 3 kişi tespit edilmiş, 1 kişi oy kullanmış, 2 kişi engellenmiş.

Bingöl: Toplu oy ihbarı sonrası Bingöl'ün Çavuşlar köyüne giden CHP heyeti saldırıya uğradı. Toplu oy kullanan grup, heyete "Burası Çavuşlar giremezsiniz" dedi.
[Bingöl'de 'toplu oy'a itiraz eden CHP heyetine saldırı \(gazeteduvar.com.tr\)](http://gazeteduvar.com.tr)

Hakkari-Derecik Samanlı (Mavan) köyündeki okulda toplu oy kullandırıldığı iddialarına karşı okula giden ÖHD ve Hakkari Barosuna bağlı avukatlara saldırı gerçekleştirildi.
<https://twitter.com/Mazlumengndnz/status/1662787742277804032?s=20>

Hatay: CHP'li müşahit ve Altözü ilçesinde Ak partililer tarafından darp edilmiş.

Hatay-Tanışma köyünde de CHP'li müşahitlerin jandarma eşliğinde okuldan atıldığı iddia edildi.

Hatay: Fevzi Çakmak mahallesi Cemalettin Tınaztepe Okulu sandık başkanının oy kullanmaya gelen vatandaşlarla birlikte oy kullandığı iddia edildi.

Hatay-Altınözü Toprakhisar İmam Hatip Ortaokulu 1106 nolu sandıkta toplu oy kullandırılıyor.

Gaziantep- Nizip Yağmuralan Mahallesindeki 1302 nolu sandıkta açık oy kullandırılıyor.
<https://twitter.com/GundemiAntep27/status/1662780091091369984?s=20>

İstanbul: Kadıköy ve Sarıyer'de 142 belgesi olmadan bazı polis ve bekçilerin oy kullanmaya çalışması üzerine müşahitler müdahale etti. <https://haber.sol.org.tr/haber/polisler-uzerinden-usulsuz-oy-kullanimina-mudahale-iki-yerde-birden-durduruldu-375877>

Kocaeli: MHP Dilovası İlçe Yöneticisi Yücetan Dilmaç iki kez oy kullanmaya çalışırken yakalandı. <https://www.gazeteduvar.com.tr/mhpli-yonetici-ikinci-kez-oy-kullanirken-yakalandi-haber-1620808>

Şanlıurfa-Akçakale: Yazlıca mahallesinde toplu oy kullanımını engellemeye çalışan CHP'li sandık görevlileri darp edilip okuldan atılmış. Urfa'da toplu oy kullanıldığı iddiaları üzerine sandığa Yazlıca Ortaokulu'na giden avukatlar tehdit edildi. Kaymakamlık, "ufak çaplı tartışma" dedi. <https://www.gazeteduvar.com.tr/urfada-toplu-oy-kullanildigi-iddia-edilen-okula-giden-avukatlara-engel-istersen-allah-ol-kimse-giremez-iceri-haber-1620794>

Şanlıurfa: CHP Milletvekili Ali Şeker'in, Urfa'nın Eyyübiye ilçesinde sandıktaki usulsüzlüklere itiraz ettiği için darp edildiği belirtildi. <https://www.gazeteduvar.com.tr/ozgur-ozel-milletvekilimiz-ali-seker-sanliurfada-darp-edildi-haber-1620773>

Şanlıurfa: CHP'li Ali Şeker'in saldırıya uğradığı Urfa'ya giden CHP'li Mahmut Tanal, kendisine saldırıldığını söyledi. <https://www.gazeteduvar.com.tr/chpli-ali-sekerin-ardindan-mahmut-tanala-da-saldiri-haber-1620807>

Şanlıurfa-Viraneşir Anıt/Kerme köyünde erkekler kadınlar yerine AKP'ye toplu oy verdi.

Şanlıurfa-Bozova Arıkök köyünde 600 oy toplu olarak Erdoğan'a verilmiş, vatandaşların oy kullanmaları engellenmiş.

Şanlıurfa -Siverek'e bağlı Kavaklıdere köyü 1364 numaralı sandık köy muhtarının evinde kurulmuş. Muhtar köylülere oy kullandırmayıp bütün seçmenlerin yerine oy kullanmaya çalışıyor.

<https://twitter.com/saitsirdas/status/1662716746317410304?t=Qxbgenv20GS1vZFQN75OAw&s=08>

Şırnak: Cizre, Ulaş (Zewik) köyünde eski AKP ilçe başkanı Cihan Güven ve yeğenleri Ferzen Güven ve Mesut Güven, Mehmet Kaçar köylülerle birlikte oy kabinine girip tehdit ve baskıyla oyların Erdoğan'a verilmesini sağlamaktadır. Oy vermeleri yönünde tehdit ediyorlar.

<https://twitter.com/ihlal2023/status/1662719521650614273?t=EqBTnZKw1ewVaaxU-c51Yg&s=08>

Şırnak: Cizre'de Artukoğlu ilkokulunda kolluk kuvvetleri gözlemcilerimizin okula girmesine izin vermedi. Gözlemcilerimizin ismi YSK'ya bildirilerek, dışarı çıkarıldı.

Yalova: Katlanmış zarfların dışarıdan getirildiği tespit edildi.

<https://twitter.com/yeniyaamgazete/status/1662724050404139010?t=eNzdnXXUqF5BrsjK0iUHUA&s=08>

Yalova-Çınarcık: Yeşil Sol Parti sandık görevlisi, dışardan getirilen ve oy kullanılan zarfların sandığa atıldığını tespit etmiştir. İlgili şahsın bilgilerini içeren tutanak tutularak sandığa yapılan müdahale kayıt altına alınmıştır.

https://twitter.com/Fehim_Isik/status/1662732642989514752?s=20

Ordu-Gülyalı: İYİ Parti üyesi Erhan Kurt, ilçedeki 'seçim kutlamaları' sırasında parti binasının önünde uğradığı bıçaklı saldırıda hayatını kaybetti.

<https://www.gazeteduvar.com.tr/secim-kutlamasinda-iyi-parti-uyesi-erhan-kurt-olduruldu-haber-1620980>

Mardin-Nusaybin: Cumhurbaşkanlığı ikinci tur seçimlerinin ardından Girmeli beldesinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın seçimleri kazanmasını kutlayan bir grup, uzun namlulu silahlarla etrafa ateş açtı. Etrafa ateş açılmaması için kutlama yapan grupla konuşmaya çalışan Ahmet Akbulut saldırıya uğradı. Yüzüne aldığı darbenin ardından hastaneye kaldırılan Akbulut bir gözünü kaybetti.

<https://artigercek.com/politika/mardinde-akpnin-secim-kutlamalarinda-saldiriya-ugrayan-ahmet-akbulut-bir-252120h>

Mersin-Toroslar: AKP Toroslar İlçe Başkanlığı önünde yapılan seçim kutlamaları sırasında

başına yorgun mermi isabet ettiği belirtilen 15 yaşındaki Muhammed Eslek, kaldırıldığı hastanede 30 Mayıs 2018’de yaşamını yitirdi.

<https://www.birgun.net/haber/akpnin-secim-kutlamalari-sirasinda-basina-yorgun-mermi-isabet-eden-cocuk-yasamini-yitirdi-441508>

Elimize ulaşan ve basına yansıyan ilk veriler ışığında Cumhurbaşkanlığı seçiminin 2. turunda toplu ve açık oy kullanma, müşahit ve parti temsilcilerinin engellenmesi, fiziki şiddet dahil ihlaller yaşandığı tespit edilmiştir. Seçimlerin adil bir biçimde gerçekleşmesi için başta YSK olmak üzere tüm kamu yetkilileri görevlerini insan hakları standartlarına uygun biçimde yapmaya çağırıyoruz.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

İnsan Hakları Derneği

1986

*Necatibey Caddesi
No: 82 / 11-12 (6. Kat)
Demirtepe/ANKARA
e-posta: posta@ihd.org.tr
Telefon: 0312 230 35 67-68-69
Faks: 0312 230 17 07*